

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2014-5-22 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 14-28/562-243
Karar Tarihi : 13.08.2014

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Kenan TÜRK, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR,
Fevzi ÖZKAN, Dr. Metin ARSLAN, Doç. Dr. Tahir SARAÇ

B. RAPORTÖRLER: Murat AYBER, Mustafa SOYDAN, Hasan ADIYAMAN

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : - Gizlilik talebi bulunmaktadır.

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILANLAR : - Bin-Durmaz Hazır Beton İnş. Harf. Taah. Tic. Ltd. Şti.
Erzurum Yolu Şehir Stad. Karşısı Lale-2 Koop. Altı No:27/C Blok Muş
- Şakir Yiğit Yiğit Maden İşletmeciliği
Erzurum Yolu Üzeri Şehir Stadyumu Karşısı F Blok No:21 Muş
- Aykutlar Beton İnş. Nak. Pet. Ürün. San. Tic. Ltd. Şti.
Bitlis Yolu Üzeri 5. km Şeker Fabrikası Yanı Muş
- Muş Beton İnş. Haf. Nak. Tar. Hay. San. Dış Tic. Ltd. Şti.
Bitlis Yolu Üzeri 7. km Muş
- Güleroğlu Gıda Tekstil Nak. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Erzurum Yolu Şehir Stadyum Karşısı Lale2 Koop. Altı No:51 Muş
- Cengizler Beton İnşaat Nakliyat San. Tic. Ltd. Şti.
Erzurum Yolu Şener Apt. No:77/2 Muş

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** Muş ilinde hazır beton alanında faaliyet gösteren teşebbüslerin kendi aralarında beton fiyatlarını tek fiyat olarak belirledikleri iddiası.
- (2) **F. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 18.04.2014 tarihinde giren başvuru üzerine hazırlanan 14.05.2014 tarih ve 2014-5-22/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu, 29.05.2014 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve 14-19/372-M sayı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. İlgili karar uyarınca düzenlenen 15.07.2014 tarih ve 2014-5-22/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **G. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle; Muş ilinde bulunan beton santrallerinin kendi aralarında beton fiyatlarını tek fiyat olarak belirlemelerinden dolayı inşaat firmalarının zor durumda bırakıldığı iddia edilmektedir.
- (4) **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda; Muş ili Merkez ilçesinde faaliyet gösteren ve önaraştırmaya konu olan hazır beton üreticisi teşebbüsler hakkında, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı; Muş Beton İnş. Haf. Nak. Tar. Hay. San. Dış Tic. Ltd. hakkında ise aynı Kanun'un 16. maddesi (c) bendi uyarınca idari para cezası uygulanmasının gerektiği ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

- (5) Hazır beton; belirli oranlarda çimento, doğal veya yapay agrega, su ve belli katkı malzemelerinin mikserle karıştırılması yöntemiyle üretilen bir inşaat malzemesidir. Hazır beton ürünleri, kullanım amaçları bakımından C14, C16, C18, C20, C25 ve C25+ gibi alt kategorilere ayrılabilir de, alt ürün grupları arasında yüksek arz ikamesi bulunmaktadır. Rekabet Kurulunun yerleşik içtihadı uyarınca anılan ürünlere ilişkin alt ürün pazarı tanımlanmasına gerek duyulmamış ve ilgili ürün pazarı “hazır beton pazarı” olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (6) Hazır beton pazarında ilgili coğrafi pazarın belirlenmesinde, hazır betonun en fazla iki saat içinde tüketilmesinin gerekli olması sebebiyle yaklaşık 50 km mesafeye kadar taşınabiliyor olması göz önüne alınmaktadır. Öneri araştırma konusu teşebbüsler Muş ili merkezi ve çevresinde faaliyet göstermektedir. Bu çerçevede ilgili coğrafi pazar “Muş ili” olarak belirlenmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler ve Değerlendirme

- (7) 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesinde; rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran ya da doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliği karar ve eylemleri yasaklanmıştır. Bu kapsamda anlaşma olarak nitelendirilebilecek bir ihlalden söz edebilmek için teşebbüslerin ortak bir amaç veya sonuca yönelik niyetlerinin örtüştüğünün ve bu amaca yönelik bağlılığın bilinçli olduğunun ortaya konulması gerekmektedir.
- (8) Dosya kapsamında incelenen iddia, Muş ili Merkez ilçesinde faaliyet gösteren hazır beton üreticisi teşebbüslerin, aralarında anlaşmak suretiyle hazır beton fiyatını belirledikleri yönündedir. Bu amaçla raportörlerce, Bin-Durmaz Hazır Beton İnş. Harf. Taah. Tic. Ltd. Şti. (BİNDURMAZ BETON), Şakir Yiğit Yiğit Maden İşletmeciliği (YİĞİT BETON), Aykutlar Beton İnş. Nak. Pet. Ürün. San. Tic. Ltd. Şti. (AYKUTLAR BETON), Muş Beton İnş. Haf. Nak. Tar. Hay. San. Dış Tic. Ltd. Şti. (MUŞ BETON), Güleroğlu Gıda Tekstil Nak. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. (GÜLEROĞLU) ve Cengizler Beton İnşaat Nakliyat San. Tic. Ltd. Şti.(CENGİZLER BETON)’de yerinde inceleme yapılmıştır.
- (9) Dosya kapsamındaki iddiaların değerlendirilebilmesi amacıyla teşebbüslerden 2013 ve 2014 yılı satışları, çimento alımları ve maliyetlerine yönelik birtakım bilgiler talep edilmiş, AYKUTLAR BETON, BİNDURMAZ BETON, CENGİZLER BETON, GÜLEROĞLU ve YİĞİT BETON’dan gelen cevabi yazılar muhtelif tarihlerde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. Ancak, raportörlere elektronik posta ile düzensiz bir takım bilgiler gönderen MUŞ BETON, birden fazla yapılan telefon görüşmesine rağmen, bilgi isteme yazısına, usulüne uygun ve tam bir cevap vermemiştir.
- (10) Gerçekleştirilen yerinde incelemelerde, teşebbüsler arasında fiyatlar bazında bir iletişimin varlığını destekler nitelikte herhangi bir bilgi ya da belgeye ulaşılamamıştır. Bu nedenle, söz konusu iddianın desteklenip desteklenemeyeceğinin ortaya konulabilmesi bakımından, teşebbüslerin fiyat hareketleri incelenmiştir.

- (11) Dosyadaki bilgiler çerçevesinde, Muş ili Merkez ilçesinde faaliyet gösteren altı teşebbüsten üçünün (BİNDURMAZ BETON, CENGİZLER BETON ve AYKUTLAR BETON) bir süredir pazarda yer aldığı, diğer üç teşebbüsün ise (YİĞİT BETON, GÜLEROĞLU ve MUŞ BETON) son iki yıl içerisinde faaliyete başladıkları anlaşılmıştır. Teşebbüslerden temin edilen satış verilerine bakıldığında, sonradan kurulan bu üç teşebbüsün satış miktarlarının diğer üç teşebbüse kıyasla oldukça düşük seviyede olduğu dikkat çekmektedir. Bu bakımdan pazarın, ihtiyaç duyulanın üzerinde bir üretim kapasitesine sahip olduğu, bu ihtiyacın da büyük oranda eskiden beri faaliyet göstermekte olan üç adet teşebbüs tarafından karşılandığı anlaşılmaktadır.
- (12) Teşebbüslerden temin edilen bilgiler kullanılarak, satış fiyatlarının ve maliyet kalemlerinin seyrine yönelik analizler yapılmıştır. Fiyat hareketleri aylık ortalama fiyatlar bazında en çok tüketilen C25 ve C30 türü hazır beton ürünleri üzerinden ele alınmış, maliyet artışına ilişkin hesaplamalar ise hazır beton üretiminin en önemli girdileri olan çimento, yakıt, agrega ve elektrik dikkate alınarak yapılmıştır. Hazır beton sektörü mevsimsellikten oldukça etkilenen bir piyasa olduğu için, fiyat hareketlerinin analizinde hazır beton sektörünün en yoğun dönemi olan Nisan-Ağustos ayları arasında kalan süre üzerine çalışmalar yoğunlaşmıştır.
- (13) AYKUTLAR BETON, BİNDURMAZ BETON ve GÜLEROĞLU tarafından gönderilen veriler aylık bazda yaşanan fiyat hareketlerini gözleme şansı sunarken; CENGİZLER BETON tarafından gönderilen bilgiler bu tür bir değerlendirme yapılmasına imkân vermemektedir. Zira CENGİZLER BETON tarafından gerçekleştirilen satışların az sayıda müşteriye yapıldığı ve fiyatların dönem boyunca sabit tutulduğu anlaşılmıştır. Son olarak YİĞİT BETON tarafından yapılan satışlar çok düşük seviyede olduğundan; MUŞ BETON tarafından ise bilgi isteme yazısına yanıt verilmediğinden ötürü bu iki teşebbüse de fiyat karşılaştırma analizinde yer verilmemiştir.
- (14) Dosya mevcudunda yer alan tablolardan; AYKUTLAR BETON, BİNDURMAZ BETON ve GÜLEROĞLU'nun 2013 yılı Nisan-Ağustos ayları arasında gerçekleştirdiği C25 ve C30 hazır beton satışlarının aylık ortalama fiyatları ile CENGİZLER BETON'un satışlarının büyük çoğunluğunu oluşturan birkaç müşteriye yıl boyunca sunduğu ortalama fiyatların incelendiği görülmüştür.¹ Buna göre, 2013 yılında aylık ortalama hazır beton fiyatlarının teşebbüsler bazında oldukça farklılık gösterdiği anlaşılmıştır. Raportörlerce, teşebbüslerle yapılan görüşmelerde edinilen bilgiye göre, özellikle sürekli müşterileri ile yapılan anlaşmalarda fiyatların piyasa fiyatına göre daha aşağıda gerçekleştiği, sezon boyunca da bu müşterilere aynı fiyatın sunulduğu ifade edilmiştir.
- (15) Dosya mevcudunda ayrıntılarına yer verilen diğer bir analiz, 2014 sezonu yeni açılmasına karşın, teşebbüslerden temin edilen veriler çerçevesinde sezonun ilk iki ayı olan Mayıs ve Haziran aylarına dair aylık ortalama hazır beton satış fiyatlarının karşılaştırılmasına ilişkindir. Bu analizde de AYKUTLAR BETON, BİNDURMAZ BETON ve GÜLEROĞLU için aylık bazda, CENGİZLER BETON için ise sezonluk bazda ortalama fiyatlar incelenmiştir. 2014 yılında satış gerçekleştirilmemesi sebebiyle YİĞİT BETON'a yer verilmemiştir. Analize göre, hazır beton fiyatları 2013 yılına kıyasla artmış olmakla birlikte, teşebbüslerin fiyatlarının birbirlerinden farklılaştığı ve aylar bazında değişkenlik gösterdiği görülmüştür. CENGİZLER BETON tarafından az

¹ Fiyatlar içerisinde tutarlılık oluşturabilmesi ve daha sağlıklı bir gösterge olabilmesi bakımından 50 m³ ve üzerindeki miktarlarda kurumsal müşterilere yapılan satışlar dikkate alınmıştır.

sayıdaki ana müşterilerine sezonluk olarak sunulan hazır betonun fiyatı da diğer teşebbüslerin aylık ortalama fiyatlarına kıyasla farklılık sergilemektedir.

- (16) Dosya mevcudundan, anılan analizleri gösterir grafiklerin de hazırlandığı anlaşılmıştır. Bu çerçevede, teşebbüsler tarafından sunulan hazır beton fiyatlarının sezon boyunca farklı bir seyir izlediği ve yer verilen dönemler içerisinde fiyat seviyelerinde bir yakınsamanın olmadığı görülmüştür. Ancak, analizde dikkat çeken husus, 2014 sezonunun başlaması ile birlikte fiyatlarda yaşanan artıştır. 2013 yılında piyasada ortalama 90 TL/m³ civarında seyreden hazır beton fiyatı, yeni sezonun başlaması ile birlikte 100 TL/m³ bandına çıkmış, yaklaşık olarak %11'lik bir fiyat artışı gerçekleşmiştir. Bu çerçevede, söz konusu fiyat artışının maliyet artışıyla açıklanıp açıklanamayacağını tespit etmek amacıyla maliyet kalemlerinde yaşanan değişimler de incelenmiştir.
- (17) Hazır betonun maliyetlerinin yaklaşık %65'ini çimento ve agrega, %20'sini motorin, taşıma ve pompalama maliyetleri oluşturmaktadır. Bu çerçevede yapılan inceleme sonucunda, hazır beton fiyatlarının artış gösterdiği 2014 sezonu başından itibaren çimento fiyatlarında yaklaşık %14'lük bir fiyat artışının gerçekleştiği anlaşılmıştır. Teşebbüs yetkililerince yapılan açıklamalarda da çimentoda yaşanan fiyat artışının hazır beton fiyatlarını oldukça etkilediği ifade edilmiştir. Çimento dışında yer alan maliyet kalemlerinin 2013 sezonu sonundan 2014 sezonu başına dek gösterdiği değişimlere bakıldığında ise, agregada birim fiyatın artarak 7 TL'den 10 TL'ye yükseldiği; motorin fiyatlarının ihmal edilebilecek düzeyde artış gösterdiği; çimento sektörü ÜFE düzeyinin aynı dönemde %19,36 arttığı tespit edilmiştir.
- (18) Bu veriler çerçevesinde, teşebbüsler arasında fiyatların sabitlenmesine yönelik bir anlaşmanın varlığına işaret eden bilgi, belge veya tespitin bulunmadığı, ayrıca hazır beton fiyatlarında yaşanan artışın maliyet kalemlerinde yaşanan artıştan etkilendiği sonucuna varılmıştır.
- (19) Buna karşılık, yerinde inceleme esnasında raportörlerce tebliğ edilen Bilgi İsteme Tutanağı'nda belirtilen bilgileri Rekabet Kurumuna sunmayan MUŞ BETON hakkında 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi (c) bendine istinaden idari para cezası verilmesinin gerektiği kanaatine varılmıştır. Ancak, adı geçen teşebbüsün cezaya esas teşkil edecek gayri safi gelirin ilişkin bilgi/belge temin edilemediğinden, bu hususun söz konusu bilgi/belgenin sağlanmasını takiben değerlendirilmesine karar verilmiştir.

J. SONUÇ

- (20) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,
1. Muş ili Merkez ilçesinde faaliyet gösteren ve önaraştırmaya konu olan hazır beton üreticisi teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına;
 2. Yerinde inceleme sırasında talep edilen bilgilerin verilmemesi nedeniyle Muş Beton İnş. Haf. Nak. Tar. Hay. San. Dış Tic. Ltd. Şti.'ye 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca idarî para cezası verilmesi gerekmektedir birlikte, adı geçen teşebbüsün cezaya esas teşkil edecek gayri safi gelirin ilişkin bilgi/belgenin temin edilmesini takiben bu hususun değerlendirilmesine

14-28/562-243

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.